

INTERPELLATION TILL STATSRÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2016-10-25
Besvaras senast
2016-11-16

Till utrikesminister Margot Wallström (S)

2016/17:79 Sveriges arbete för fred i Jemen

Jemen är ett av världens fattigaste länder, det fattigaste landet på den arabiska halvön. Under de folkliga resningarna i Mellanöstern 2011 ledde protesterna mot regimen till att president Ali Abdullah Saleh avgick. Sedan dess har landet plågats av instabilitet och lokala revolter.

År 2014 tog houthirebellerna från norra Jemen kontroll över huvudstaden Sanaa och drev bort president Abd Rabbu Mansur Hadi med hjälp av den avsatte presidenten Saleh. Houthirebellerna anklagar regeringen för att vilja dela landet i rika och fattiga regioner.

Saudiarabien stöder president Abd Rabbu Mansur Hadi och leder en militärallians som den 26 mars 2015 inledde flyganfall mot rebellerna, som i sin tur får stöd från ärkefienden Iran. Sedan dess har omkring 10 000 människor dödats och omkring 4 miljoner drivits på flykt, enligt FN. Runt 1,5 miljoner barn lider av undernäring enligt Unicef. Dussintals skolor, sjukhus och marknader har attackerats. Mer än hälften av Jemens 26 miljoner invånare har ont om mat, 80 % lever under fattigdomsgränsen.

Bara under de tio första dagarna i oktober 2016 dödades 369 civila i Jemen, enligt FN som kräver en utredning om krigsbrott i landet. Lördagen den 8 oktober bombades en begraving i Sanaa, 140 dödade och 500 skadade. Stridsflygplan från den Saudiledda alliansen pekas ut som ansvariga för attacken. Efter att USA hotat med att omvärdera sitt stöd till alliansen har alliansen gått med på att samarbeta med en utredning av attacken.

Tidigare fredssamtal mellan de stridande parterna i Jemen har misslyckats. Samtidigt uppmanade Saleh nyligen Ryssland att gå in i konflikten på houthirebellernas sida. Efter att ett amerikanskt stridsskepp nyligen attackerats av houthirebellerna utanför Jemens kust svarade USA med att beskjuta tre houthikontrollerade radaranläggningar. Det är första gången USA deltar i kriget med egna styrkor. Risker för upptrappning är uppenbar.

I en rapport som Human Rights Watch publicerade våren 2016 klassas 37 av luftangreppen från den Saudiledda alliansen som brott mot internationella konventioner och två av dem som krigsbrott. Därutöver har minst 15 attacker genomförts med klustervapen, varav fyra med USA-tillverkade klusterbomber. Enligt rapporter från tidigare konflikter har omkring 98 % av offren för

klusterbomber varit civila.

Den svenska regeringen och EU har varit ovanligt tysta angående kriget i Jemen. Få uttalanden har gjorts, och dessa har genomgående varit försiktiga. Få åtgärder har vidtagits för att förmå parterna och deras utländska allierade att komma till förhandlingsbordet. Stödet till civilbefolkningen har varit begränsat trots en allvarlig humanitär katastrof i landet.

Den 22 och 23 oktober besökte Stefan Löfven Saudiarabien. Med på resan fanns även Marcus Wallenberg, som bland annat är ordförande för Saab. Ingenstans i Regeringskansliets kommunikation inför resan har de aviserat att de tänkte ta upp Saudiarabiens krigföring i Jemen.

Majoriteten av Saudiarabiens vapen kommer från EU:s medlemsländer. Mellan 2009 och 2014 kom 59 % av de vapen Saudiarabien importerade från just EU, enligt fredsforskningsinstitutet Sipri. Under perioden 2009–2013 utfärdade EU-länderna licenser för krigsmateriel till ett värde av 19 miljarder euro till landet. Sverige är inget undantag, under en rad år var Saudiarabien en av de främsta köparna av svenska vapen. Mellan 2004 och 2014 köpte Saudiarabien krigsmateriel från Sverige för över 5,2 miljarder kronor. Vapenexporten fortsätter än i dag.

Den 25 februari 2016 antog EU-parlamentet en resolution med krav på ett vapenembargo mot Saudiarabien, med explicit hänvisning till landets krigföring i Jemen. EU-parlamentet menar att exporten av vapen till Saudiarabien strider mot EU:s egna regler. Parlamentets beslut innebär att EU:s höga representant för utrikes- och säkerhetsfrågor, Frederica Mogherini, fick i uppdrag att ta fram ett förslag på vapenembargo mot Saudiarabien. Beslutet är också en tydlig signal till medlemsstaterna att sluta exportera vapen till Saudiarabien. Vänsterpartiet delar kravet i resolutionen och menar att regeringen bör stötta Frederica Mogherini att agera i enlighet med EU-parlamentets rekommendation.

Som en konsekvens av beslutet i EU-parlamentet beslutade Nederländerna i mars att införa ett nationellt vapenembargo mot Saudiarabien med hänvisning till både Saudiarabiens massiva bombningar av Jemen och massavrättningar. Vänsterpartiet anser att Sverige precis som Nederländerna bör införa ett nationellt vapenembargo mot Saudiarabien.

Alliansen som strider mot houthirebellerna i Jemen består förutom av Saudiarabien även av Bahrain, Kuwait, Qatar, Förenade Arabemiraten, Egypten, Jordanien, Marocko och Sudan. Alliansen får också stöd av USA, Storbritannien, Frankrike, Kanada och Turkiet, bland andra. Även houthirebellerna anklagas för attacker som har resulterat i civila dödsoffer. Sverige exporterar vapen till sex av staterna som deltar i alliansen. Samtliga är att betrakta som auktoritära stater som bryter mot de mänskliga rättigheterna, och de deltar uppenbarligen i en väpnad konflikt. De uppfyller alltså samtliga kriterier för att inte bevilja svensk vapenexport.

Det mest uppenbara exemplet, utöver Saudiarabien, är Förenade Arabemiraten. Söndagen den 16 oktober avslöjade SvD att Saab har fått klartecken från ISP (Inspektionen för Strategiska Produkter) att skriva kontrakt med Förenade Arabemiraten angående försäljning av lufradarsystemet Global Eye. Utöver medverkan i kriget i Jemen är Förenade Arabemiraten en diktatur. Enligt Amnesty förekommer grova kränkningar av mänskliga rättigheter i landet, bland annat finns rapporter om tortyr i form av elchocker.

Mot denna bakgrund vill jag fråga utrikesminister Margot Wallström:

Vilka initiativ avser ministern att ta för att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN ska verka för ett slut på kriget i Jemen?

Vilka initiativ avser ministern att ta för att FN ska kunna utreda begångna krigsbrott i Jemen?

Vilka initiativ avser ministern att ta för att EU ska införa ett vapenembargo mot Saudiarabien?

Vilka initiativ avser ministern att ta för att Sverige ska införa ett nationellt vapenembargo mot Saudiarabien?

.....

Hans Linde (V)

Överlämnas enligt uppdrag

Lisa Gunnfors